

بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی

چکیده

بیان تربیت دینی به عنوان مهم‌ترین رکن نظام تربیتی و آموزشی دانشگاه علوم انتظامی امین از اهمیت ویژه ای برخوردار است. تحقق تربیت دینی بدون توجه به کل عناصر و عوامل مؤثر در نظام تربیتی بدون و علمی امری دست نیافتنی است. هدف از این تحقیق، بررسی عناصر اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی و تعیین سهم آنها در نظام تربیت دینی دانشگاه علوم انتظامی امین است.

تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی و از نظر نوع، توصیفی است که به صورت پیمایشی و با ابزار پرسشنامه و مصاحبه با نخبگان حوزه دین و تعلیم و تربیت انجام شده است. جامعه آماری عبارت است از: دانشجویان، اساتید، نخبگان حوزه دین و تربیت دینی و دست‌اندرکاران اجرایی تربیت در دانشگاه علوم انتظامی که برای انتخاب جامعه نمونه دانشجویان، با توجه به روش حداکثری کوکران و دکتر ارقامی (۱۳۸۹) تعداد ۲۰۰ نفر به صورت تصادفی از بین دانشجویان سال اول، دوم، سوم و چهارم انتخاب گردیدند.

متغیرهای اجتماعی مورد بررسی در تحقیق حاضر عبارت بودند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فرهنگی و مذهبی و شغل والدین. با توجه به اینکه تمام متغیرهای پیش بین، رابطه معنی‌داری با متغیر ملاک داشتند در آزمون رگرسیونی شرکت داده شدند.

نتایج، حاکی از آن است که همبستگی این متغیرها با متغیر ملاک ۶۸ درصد بوده است و ضریب تبیین آنها هم ۴۶ درصد محاسبه شده است. تحلیل واریانس نیز نشان می‌دهد که آزمون F در سطح بیش از ۹۵ درصد معنادار است ($p < 0.01$) نتایج حاصل از ضرایب بتای (β) هر یک از متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد که متغیرهای، خانواده، دوستان، ارتباطات بر برنامه تربیت دینی تأثیر داشتند و تأثیر متغیرهای دیگر معنی‌دار نبود.

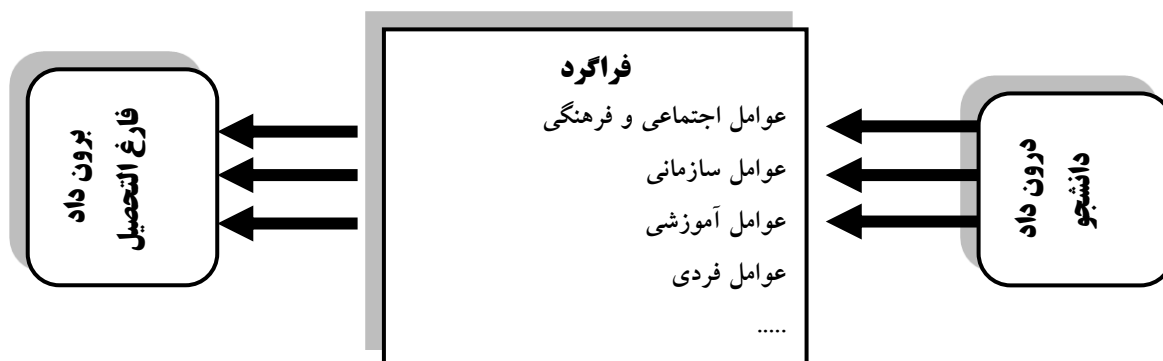
واژگان کلیدی: تربیت، تربیت دینی، نظام تربیت دینی، نظام آموزشی، عوامل اجتماعی.

مقدمه

طراحی نظام تربیتی و برنامه‌ریزی فرآیند تربیتی در نظام های رسمی تربیت، از ارزش و اهمیت والایی برخوردار است. در نظام های رسمی تربیت، پاسخگویی به کسانی که برای آنها هزینه هایی را متحمل

می شوند، امری الزامی است؛ به همین دلیل تلاش می شود تا هر اقدام دارای توجیهی باشد. دانشگاه ها به عنوان مرکز عالی رسمی تربیت، برنامه های تربیتی خود را بر همین اساس تنظیم می کنند. در میان آموزش هایی که در دانشگاه ارائه می شود، تربیت دینی با هدف ایجاد نگرش مثبت به اعتقادات دینی و سرمایه های فرهنگی خودی، تقویت روحیه پاسداری از استقلال کشور، نفی هر گونه ستمگری و ستم پذیری و تربیت انسان عامل به فضیلت های انسانی و اسلامی با شیوه جذاب، طراحی و اجرا می شود. مسئولان فرهنگی و متولیان آموزش و تربیت دینی امیدوارند که فرد از طریق آموزه های تربیتی دینی، شایستگی لازم را برای تقرب به درگاه الهی پیدا کند و تبدیل به انسانی شود که معیارهای دینی و اخلاقی سرلوحه عمل خویش قرار دهد و متعهدانه به وظایف خود پردازد؛ لیکن برخلاف تلاش های زیاد و هزینه های فراوان، نگاه تربیت دینی بدون توجه به کل عناصر و عوامل یک نظام تربیتی مدون و علمی، صورت می پذیرد.

عوامل مهم مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان که عناصر تربیت دینی را تشکیل می دهند عبارتند از: عوامل اجتماعی، عوامل فردی و عوامل آموزشی، عوامل سازمانی و.... (مجبی و همکاران، ۱۳۹۱).

شکل ۱: فرآیند فرضی نظام تربیت دینی دانشجویان

با توجه به عوامل بیان شده، تحقیق حاضر درصدد پاسخگویی به این سؤال اساسی است:

عوامل اجتماعی مؤثر بر نظام تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی کدامند؟

تربیت و تربیت دینی

در اصول آموزش و پرورش، تربیت را «تغییر آدمی در نفس خویش یا دیگران» تعریف کرده‌اند (آموزگار ۱۳۸۹: ۳۹)؛ در تعریف دیگر، «تربیت عبارت است از فراهم کردن زمینه‌ها و عوامل برای شکوفاکردن و به فعلیت رساندن استعداد های بالقوه انسان و حرکت تکاملی او به سوی هدف مطلوب، منطبق بر اصولی معین و برنامه‌های منظم و سنجیده» (جعفریان، ۱۳۸۹: ۱۸).

«تربیت دینی» به عنوان یک حوزه مطالعاتی در قلمرو تربیت اسلامی از دهه هفتاد شمسی وارد مباحث تربیتی کشور شده است. پیش از این «تربیت اسلامی»، «تعلیم و تربیت اسلامی»، «تعلیم و تربیت در اسلام» و پیش از انقلاب واژه «تربیت اسلامی» رایج بود. یکی از علل پیدایش این واژه، گسترش مطالعات و تحقیقات در قلمرو تربیت اسلامی است. طبیعی است با گسترش مطالعات و گذشتن از کلیات و ورود به جزئیات، واژگان جدیدی نیز مورد نیاز خواهد بود و به همین جهت شاهد ورود واژگانی نو در قلمرو مباحث تربیتی هستیم. واژگانی مانند: «تربیت دینی»، «تربیت اخلاقی»، «تربیت جنسی» و... در منابع تربیتی انگلیسی زبان نیز مطالعات گسترده‌ای درباره **Religious Education** صورت گرفته است (داوودی، ۱۳۸۸: ۲۹). تربیت دینی اصطلاحاً به مفهوم جنبه‌ای از فرایند تعلیم و تربیت ناظر به پرورش ابعاد شناختی، عاطفی و عملی متربی از لحاظ التزام به معیارهای دینی است. به عبارت دیگر رشد و تقویت عقاید دینی، حالات و عواطف مذهبی و تقید به مناسک و آداب دینی را برای تحقق شخصیتی متدین مدنظر دارد» (کیومرثی، ۱۳۸۹: ۲۳).

نظام تربیتی

«نظام تربیتی» مجموعه‌ای از مفاهیم و ارزش‌های سازمان یافته درباره تربیت است که از نوعی همبستگی درونی برخوردارند و به طور اساسی و پایه‌ای بیانگر چگونگی تربیت‌اند (بجنوردی، ۱۳۹۱) این مبانی عبارتند از: اصول، مبانی و روش‌هایی که به عناصر اساسی تعلیم و تربیت معروفند (میرشاه جعفری و مقامی، ۱۳۸۴).

نظام تربیتی مطلوب نظامی است که تمام عوامل و عناصر مربوط به نظام را اعم از شرایط و معیارهای ورودی (درونداد) و عوامل، عناصر و شیوه‌ها و روش‌های اجرایی و تربیتی (فرآیند) و نیز ویژگی‌ها و معیارهای خروجی (برونداد) به طور دقیق طراحی و اجرا نماید. البته لازم است در طراحی و اجرا به محیط نظام آموزشی و شرایط حاکم بر آن توجه ویژه‌ای داشت.

زمینه‌های تربیت دینی

در این بخش به بررسی مواردی که ریشه و زمینه تربیت دینی را فراهم می‌نمایند، می‌پردازیم که مهم‌ترین آنها وراثت، محیط، تشویق و تنبیه می‌باشد.

الف- وراثت

در اسلام تأکید ویژه‌ای بر عامل وراثت شده است. اسلام، برنامه جامع از قبل از انعقاد نطفه تا دوران جنینی دارد که نحوه علت آن تأثیر عامل وراثت بر سعادت و شقاوت یک فرد می‌باشد. قرآن کریم، پیامبر اکرم (ص) و ائمه اطهار با نور الهی، حقایق را مشاهده و این قانون را به مردم گوشزد کرده‌اند. از جمله اینکه: قرآن کریم از زبان نوح (ع) می‌فرماید: «وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَا تَذَرْنِي عَلَى الْأَرْضِ مِنَ الْكَافِرِينَ دَيَّارًا إِنَّكَ إِن تَذَرَهُمْ يُضِلُّوا عِبَادَكَ وَلَا يَلِدُوا إِلَّا فَاجِرًا كَفَّارًا» (نوح، ۲۷ - ۲۶)؛ و نوح گفت: پروردگارا هیچ کس از کافران را بر روی زمین مگذار؛ زیرا اگر تو آنان را باقی گذاری، بندگان را گمراه می‌کنند، جز پلیدکار و ناسپاس نزنند.

پیامبر اکرم (ص) فرموده‌اند: «لَا تَنْكَحُوا الْقَرَابَةَ الْقَرِيبَةَ فَإِنَّ الْوَلَدَ يُخْرِجُ ضَاوِيًّا»؛ با خویشاوند نزدیک ازدواج نکنید؛ زیرا فرزند ضعیف به دنیا می‌آید. حضرت امام خمینی (ره) در زمینه تأثیر وراثت می‌فرمایند: «وراثت عبارت است از نیروی طبیعی در موجود زنده که به وسیله آن صفات از نسل به نسل منتقل می‌شود. خواه این صفات مخصوص این نسل باشد، خواه میان تمام افراد این نوع یا بخشی از آنها باشد» (امام خمینی، به نقل از فراهانی، ۱۳۸۷: ۵). ایشان در جایی دیگر می‌فرمایند: «ماده نورانی که در صلب‌هاست، شامخ بودن پشت پدران و پاکی رحم‌های مادران و منزّه بودن پدران و مادران از آلودگی‌های جاهلیت؛ یعنی کفر، اخلاق نکوهیده و کردار زشت همه و همه در طهارت و نورانیت فرزند دخالت دارد. شیرخوارگی و زن شیرده و همسرش و دیانت و نجابت و اخلاق و اعمال آن دو چگونه شیردادن و شیوه خوردن، دخالت بسیار مؤثری در کودک دارد» (همان: ۱۲۱).

ب - محیط

در کنار وراثت، زمینه مهم دیگری که می توان از آن یاد کرد محیط است. اگر رفتار آدمی از ساده ترین تا مشکل ترین آنها مورد بررسی قرار بگیرد و در جدولی درج شود ملاحظه می شود، حد فاصل معینی برای حرکات ارثی و حرکاتی که محصول یادگیری و محیط است وجود نخواهد داشت. در هر نوع کار و رفتاری؛ مانند: نوشتن یک کلمه یا ساختن یک پل یا انجام مراسم مذهبی، «وراثت» و «محیط» هر دو، دست به دست هم می دهند؛ اینکه «وراثت» و «محیط» کدام یک مؤثرترند پرسشی بیهوده است و مانند این است که پرسیده شود برای ادامه زندگی انسان خوردنی ها، لازم ترند یا آشامیدنی ها؟ حتی در این مورد نمی توان گفت هر یک از اعمال آدمی تا چه اندازه وابسته به محیط و تا چه اندازه وابسته به توارث است (صانعی، ۱۳۷۵: ۱۹۶). تأثیر محیط بر تربیت انسان به حدی است که در روایات آمده است که انسان در بدو تولد با فطرت الهی و پاک متولد می شود ولی بعدها تحت تأثیر محیط از سیر اسلام و حق منحرف می شود. حضرت رسول اکرم (ص) در این زمینه می فرمایند: «كُلُّ مَوْلُودٍ يُولَدُ عَلَي الفِطْرَةِ إِلَّا أَنْ أَبَاؤَهُ يُمَجِّسَانِهِ وَيُنصِّرَانِهِ وَيَهُودِّانِهِ»؛ انسان با فطرت پاک الهی متولد می شود بعد، والدین او را به سمت عقاید دیگر می کشاند (شریعتمداری، ۱۳۶۴: ۴۰).

ج - تغذیه

از عوامل زمینه ساز مهم در امر تربیت دینی می توان از تغذیه نام برد. در نگاه دینی، تغذیه قبل و بعد از تولد در میزان گرایش به سمت معنویت الهی بسیار اثرگذار می باشد. زمان تربیت انسان از زمان انعقاد نطفه و ترکیب سلول نر و سلول ماده شروع می شود؛ بنابراین غذایی که موجب رشد جسمی انسان می شود موجبات شکل گیری شخصیت را هم فراهم می کند. امام باقر (ع) فرموده اند: «هر نطفه ای که از مال حرام به وجود آید، شیطان در آن سهیم می شود» (تفسیر برهان به نقل از صانعی، ۱۳۷۵: ۲۱۶)؛ همچنین از امام صادق (ع) هم نقل شده که «كَسَبُ الْحَرَامِ يُبَيِّنُ فِي الذَّرِيَّةِ» (المحجّة البيضاء: ۲۰۶/۳)؛ اثر مالی که از راه حرام به دست آمده در نسل آشکار می شود. حضرت علی (ع)، به کمیل فرمودند: «ای کمیل همانا زبان از قلب نشأت می گیرد (و آنچه را که در قلب است ظاهر می سازد) و قوام قلب به غذا است؛ پس متوجه باش که قلب و جسمت از چه تغذیه می کند، اگر از حلال نباشد خداوند تعالی تسییح و شکرته را نمی پذیرد».

د- همنشین

همنشین و دوست به عنوان چهارمین عامل زمینه ساز در تربیت دینی مطرح است. انسان‌ها معمولاً با افرادی رفاقت و همنشینی می‌کنند که با آن همفکر و همراه باشند؛ دوست و همنشین در برخی روایت به عنوان معیار قضاوت در مورد شخصیت افراد معرفی شده است. روایت شده است که حضرت سلیمان (ع) فرمود: «درباره کسی هیچ داوری نکنید تا به مصاحب (همراه) او بنگرید؛ زیرا همانا شخص به همنشینان و همدانانش شناخته می‌شود و به یاران و دوستانش نسبت داده می‌شود» (سفینه البحار، به نقل از صناعی، ۱۳۷۵: ۲۲۶).

البته تأثیر دوستان و همسالان بر دانش آموزان (دانشجویان) ممکن است منفی یا مثبت باشد. نوع تأثیر، بستگی به نوع دوستان و همسالان دارد؛ اگر دوستانی خوب باشند، تأثیر آنها مثبت و اگر دوستانی ناشایست باشند، تأثیر آنها منفی خواهد بود (داوری، ۱۳۷۴). پیامبر بزرگوار اسلام می‌فرماید: «المرء علی دین خلیله و قرینه»؛ هر کس بر دین دوست و رفیق خود است (کلینی، ۱۳۶۵: ۲/ ۳۷۵). حضرت علی (علیه السلام) می‌فرماید: «لا تصحب الشریر فانّ طبعک یسرق من طبعه شراً و انت لا تعلم» (ابن ابی الحدید، ۱۴۰۴ق: ۲۰/ ۲۷۲)؛ با بدان منشین که طبعت، بدون اینکه متوجه شوی، بدی را از دوست می‌گیرد. امام صادق (علیه السلام) می‌فرماید: «من یصحب السوء لا یسلم»؛ آنکه با بدان بنشیند، سالم نمی‌ماند» (داوری، ۱۳۷۴).

ه- تشویق

انسان به طور طبیعی دوست دارد اعمال و رفتارش مورد تشویق و تقدیر دیگران قرارگیرد. سیره پیامبر اکرم (ص)، ائمه اطهار (ع) و بزرگان دین همواره بر این بوده است که افراد را به دلیل انجام کارهای خوب و شایسته مورد تشویق و توجه قرار می‌دادند. خداوند متعال در قرآن کریم به پیامبر اکرم (ص) دستور می‌دهد که وقتی مردم صدقه و زکات می‌دهند آنان را تحسین و دعا نماید: «خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتُكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ» (التوبه: ۱۰۳)؛ از مردم زکات بگیر تا ایشان را پاک گردانی و آنان را تزکیه نمایی و آنان را دعا کن. همانا دعای تو (سبب) تسکین خاطرشان می‌باشد و خداوند شنوا و آگاه است؛ همچنان که اسلام دستور داده اگر مردم از دانشمندان، نیکان و کودکان شایسته، قدردانی نمایند و ایشان را به زبان و عمل و رفتار تشویق کنند و آنان را ارج گذارند خود به خود نیکی، دانش و فضیلت در اجتماع رواج می‌یابد و وقتی در اجتماع،

افراد برجسته، نیک و دانشمند تشویق و اکرام شوند؛ دیگران به این فکر می‌افتند که آنان نیز در اجتماع معزز و محترم باشند؛ بنابراین اعمال و رفتار خود را با آنچه مورد توجه اجتماع است تطبیق می‌دهند؛ در نتیجه جوی به وجود می‌آید که همگی به تقوا و فضیلت روی می‌آورند (صانعی، ۱۳۷۵: ۲۳۲) و قرآن کریم این اصل بزرگ تربیتی را به شیواترین و بلیغ‌ترین شکل ممکن بیان می‌کند: «لَئِنْ شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِنْ كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ» (ابراهیم: ۷)؛ هر آینه اگر سپاسگزاری کنید حتماً آن نعمت را برای شما زیاد می‌گردانم. اگر ناسپاسی روا دارید.

عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی

پس از بیان بسترها و زمینه‌های اولیه در حوزه تربیت دینی، در این بخش به عوامل اجتماعی مؤثر بر فرآیند تربیت دینی می‌پردازیم. عوامل اجتماعی عبارتند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فرهنگی، مذهبی و شغل والدین. هرکدام از عوامل مزبور به میزان خاصی بر تربیت دینی تأثیر می‌گذارند. می‌توان گفت که مهم‌ترین عامل در تربیت دینی، «خانواده» است که در آیات و روایات و نظرات بزرگان دین تأکید بسیاری بر آن شده است. برای اثبات تأثیر خانواده بر تربیت دینی کافی است به برخی از روایاتی که در این زمینه آمده است توجه کرد؛ از جمله امیر المومنین علی (علیه السلام) می‌فرمایند: «حَسُنُ الْاِخْلَاقُ بُرْهَانُ كَرَمِ الْاِعْرَاقِ»؛ اخلاق نیک نشانه سرشت نیک خانوادگی است (داوری، ۱۳۷۴: ۱۰۱). دو نهاد «خانه» و «مدرسه» مکمل یکدیگرند، بر هم تأثیر متقابل دارند و هر یک نقش خاصی در تربیت کودک ایفا می‌کند؛ چرا که رابطه کودک و افراد پیرامون او در این دو محیط متفاوت است؛ روابط افراد در خانواده فردی‌تر و عاطفی‌تر، ولی در محیط مدرسه جمعی‌تر و منطقی‌تر است. برای دستیابی به تربیت مطلوب، به خصوص در زمینه مذهبی، همکاری این دو نهاد ضروری است. مدرسه علاوه بر تکمیل آموخته‌های دینی کودک که از محیط خانواده قرار گرفته است می‌تواند آموزش‌های تازه‌ای را در زمینه‌های دینی با شیوه‌های جدید به وی ارائه دهد (دبی، ۱۳۷۴: ۷۳). اگر این دو کانون تربیتی (خانه و مدرسه) در محور تربیت دینی از قبیل القای ارزش‌ها، ارائه الگوهای مناسب و دستورهای لازم به کودکان، به صورت یکسان و هماهنگ عمل کنند، بدون تردید، نتیجه مطلوبی به دست خواهد آمد؛ از این رو، برقراری روابط عمیق میان این دو نهاد تربیتی ضروری است.

از جمله عوامل دیگری که تأثیر بسیار جدی بر تربیت دینی دارند، «رسانه‌های جمعی» است که به دو دسته صوتی - تصویری و مکتوب قابل تقسیم هستند؛ از جمله: روزنامه‌ها، مجلات، کتاب‌ها، ویدئو و نوارهای صوتی، تلویزیون، رادیو، تلویزیون، سینما و ... این رسانه‌ها از طریق ارائه الگو، ارائه اطلاعات و ارائه نگرش‌هایی خاص به موضوع‌های مختلف در شخصیت دینی مخاطبان تأثیر می‌گذارند. روش تحقیق: تحقیق حاضر از لحاظ هدف کاربردی است و از نظر ماهیت توصیفی است که به صورت پیمایشی انجام شده است، جامعه آماری کل دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی بوده که براساس روش حداکثری کوکران وارقامی (۱۳۸۹) تعداد ۲۰۰ به صورت تصادفی از بین دانشجویان سال اول تا چهارم به عنوان نمونه انتخاب شدند و پرسشنامه مورد نظر جهت سنجش پایایی و روایی بین دانشجویان توزیع که ضریب آلفای کرونباخ ۸۵ درصد به دست آمده که این عدد پایانی قابل قبول می‌باشد.

یافته‌های تحقیق

الف. بررسی توصیفی

میانگین نمرات کسب شده متغیرهای مورد بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر تربیت دینی دانشجویان دانشگاه علوم انتظامی به شرح ذیل است:

جدول شماره ۱: میانگین نمرات کسب شده متغیرهای مورد بررسی

عوامل	متغیرها	حداکثر نمره قابل کسب	میانگین نمره کسب شده	درصد از کل نمره
اجتماعی	خانواده	۲۴	۱۸	۷۵
	فعالیت‌های مذهبی	۲۰	۱۲/۹۱	۶۴/۵۵
	رسانه‌ها	۱۶	۱۱/۴۶	۷۱/۶
	تعامل و ارتباط	۱۲	۹/۱۵	۷۶/۲۵
	دوستان	۲۸/۸	۲۲/۵۱	۷۸/۱

ب. بررسی استنباطی:

برای بررسی استنباطی داده ها ابتدا آزمون آماری پیرسون به منظور بررسی اولیه همبستگی بین هر یک از متغیرهای پیش بین با متغیر ملاک صورت به گرفت و سپس آن دسته از متغیرهایی که در آزمون آماری پیرسون همبستگی آنها با متغیر ملاک در سطح بیش از ۹۵ درصد اطمینان معنادار بود، به منظور بررسی میزان پیش‌بینی متغیر ملاک در مدل رگرسیونی تحقیق شرکت داده شدند.

بر مبنای آزمون پیرسون می‌توان گفت که همه متغیرهای پیش‌بین با اطمینان بیش از ۹۵ درصد با متغیر ملاک همبستگی داشته‌اند.

متغیرهای اجتماعی مورد بررسی در تحقیق حاضر عبارت بودند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فعالیت های فرهنگی و مذهبی.

با توجه به اینکه تمام متغیرهای پیش بین رابطه معنی‌داری با متغیر ملاک داشتند در مدل رگرسیونی شرکت داده شدند. نتایج حاکی از آن است که همبستگی این متغیرها با متغیر ملاک ۶۸ درصد بوده است و ضریب تبیین آن‌ها هم ۴۶ درصد محاسبه شده است. تحلیل واریانس نیز نشان می‌دهد که آزمون F در سطح بیش از ۹۵ درصد معنادار است ($p < 0.01$) (جدول شماره ۲ و ۳).

جدول شماره ۲: مدل خلاصه شده نتایج رگرسیونی عوامل اجتماعی مدل خلاصه شده

مدل	همبستگی کل	ضریب تبیین	خطای معیاربرآورد
رگرسیون	.۶۸۳	.۴۶۷	۸/۰۱

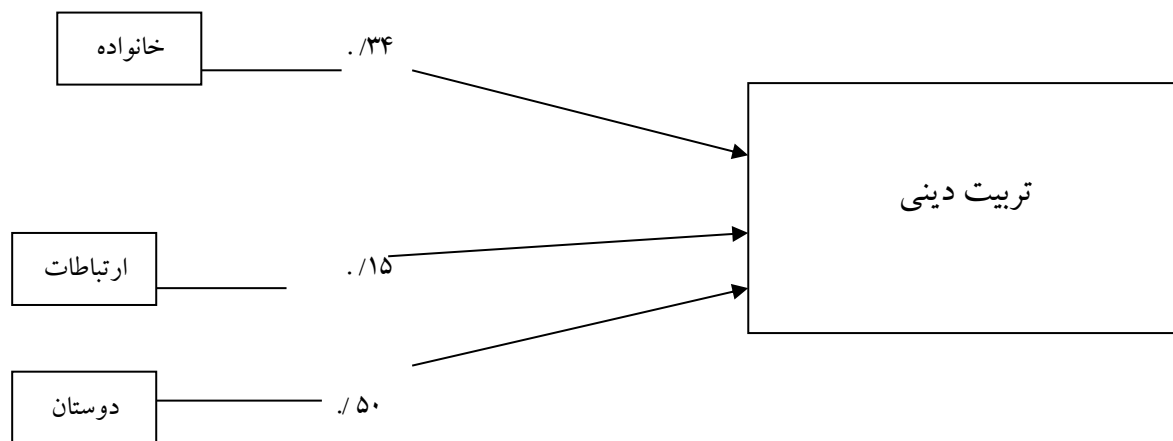
جدول شماره ۳: ضریب رابطه هر کدام از متغیرهای اجتماعی با تربیت دینی

Sig	آزمون T	ضرایب استاندارد شده		متغیرها
		Beta	Std. Error	
.۰۰۰	۲۱/۰۵۲		۱/۷۳۲	کل
.۰۰۰	۹/۳۳	.۳۴۹	.۱۳۸	خانواده
.۰۰۰	-۴/۲۱۱	-.۱۵۸	.۱۱۱	ارتباطات

دوستان	۱/۰۴۶	./۰۸۱	./۵۰۲	۱۲/۸۴۷	./۰۰۰
--------	-------	-------	-------	--------	-------

نتایج حاصل از ضرایب بتای (β) هر یک از متغیرهای مورد بررسی نشان می‌دهد که متغیرهای خانواده، دوستان، ارتباطات بر برنامه تربیت دینی تأثیر داشتند.

شکل ۴-۲- میزان رابطه هر کدام از متغیرهای اجتماعی با تربیت دینی

همان طور که مشاهده می‌شود از عناصر اجتماعی، خانواده ۳۴٪، ارتباطات ۱۵٪ و دوستان ۵۰٪ در تربیت دینی مؤثرند.

بحث و نتیجه‌گیری:

متغیرهای اجتماعی مورد بررسی در تحقیق حاضر عبارت بودند از: خانواده، ارتباطات و تعاملات اجتماعی، دوستان، رسانه‌ها و نهادهای علمی، فرهنگی و مذهبی. با توجه به اینکه تمام متغیرهای پیش‌بین رابطه معنی‌داری با متغیر ملاک داشتند در مدل رگرسیونی شرکت داده شدند. نتایج حاکی از آن است که همبستگی این متغیرها با متغیر ملاک ۶۸ درصد بوده است و ضریب تبیین آن‌ها هم ۴۶ درصد محاسبه شده است؛ یعنی فقط ۴۶ درصد متغیر ملاک به وسیله متغیرهای پیش‌بین تبیین گردیده و ۵۴ درصد آن نیز به وسیله عوامل و متغیرهای دیگر از قبیل: عوامل فردی، عوامل

آموزشی و سایر عوامل قابل تبیین است. تحلیل واریانس نیز نشان می دهد که آزمون F در سطح بیش از ۹۵ درصد معنادار است ($p < 0.01$) نتایج حاصل از ضرایب بتای (β) هر یک از متغیرهای مورد بررسی نشان می دهد که متغیرهای، خانواده، دوستان و ارتباطات بر برنامه تربیت دینی تأثیر داشتند؛ لیکن تأثیر دوستان از همه بیشتر است؛ ولی تأثیر متغیرهای نهادهای فرهنگی، فعالیت های مذهبی و همچنین رسانه ها بر تربیت دینی معنی دار نمی باشد. به نظر می رسد وضعیت خاص آموزش و تربیت دانشگاه علوم انتظامی که تحصیل در آن شبانه روزی است و دانشجویان فعالیت های فوق برنامه اجباری زیادی انجام می دهند موجب گردیده دانشجویان کمتر با رسانه های اجتماعی مانند: روزنامه و اینترنت و حتی تلویزیون ارتباط برقرار کنند و بیشتر تأثیر را از متغیرهای دوستان خانواده و ارتباط و تعاملات درون گروهی بگیرند.

پیشنهادها:

- ۱- با توجه به قانون تحصیل شبانه روزی در دانشگاه علوم انتظامی و نوع برنامه های آموزشی (تمرکز بر کارهای گروهی) و همچنین مقتضیات سن دانشجویان (جوان بودن) دانشجویان بیشترین زمان را با دوستان خود سپری می کنند؛ بنابراین پیشنهاد می گردد دانشگاه و عقیدتی سیاسی با اجرای طرح هایی مانند: مشاوران همسال و اجرای برنامه های تربیتی گروهی، برگزاری اردوهای فرهنگی اهداف تربیتی خود را بیشتر از طریق دوستان و همسالان پیگیری نمایند نه برنامه های تربیتی مستقیم.
- ۲- در هنگام گزینش دانشجو دقت بیشتری صورت پذیرد که دانشجویانی که با دوستان و خانواده های متدین ارتباط و تعامل دارند انتخاب گردند.
- ۳- عقیدتی - سیاسی با همکاری مرکز مشاوره دانشگاه کارگاه های آموزشی از قبیل کارگاه دوست یابی برگزار نماید و در این کارگاه ها ضمن تبیین معیارهای دوست خوب عواقب ناشی از دوستان بد را نیز گوشزد نماید.

منابع

- قرآن کریم، ترجمه الهی قمشه ای (۱۳۷۵)، قم: مؤسسه چاپ و نشر الهادی.
- ابن ابی الحدید (۱۴۰۴، ق). شرح نهج البلاغه، جلد بیستم، دارالکتب الاسلامیه.
- ارقامی، (۱۳۸۹). نمونه گیری در تحقیقات آموزشی، پژوهش در آموزش، تهران: پژوهشکده تعلیم و تربیت.
- الکلینی الرازی، ابی جعفر محمد (۱۳۶۵). فروع کافی، ج دوم، دارالکتب الاسلامیه.

- آموزگار (۱۳۸۹). فلسفه و مکتب های تربیتی، تهران: دانشگاه علامه طباطبایی.
- خمینی، روح ا... (۱۳۸۷). تعلیم و تربیت (اهمیت، جایگاه و عوامل مؤثر بر تعلیم و تربیت) تهران: موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی.
- داوری و داودی، محمد (۱۳۸۴). نقش معلم در تربیت دینی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، اول، قم
- داوری، محمد (۱۳۸۸). تأملی در معنای تربیت دینی و نسبت آن با مفاهیم نزدیک، (مجموعه مقالات تربیت دینی در جامعه اسلامی معاصر)، موسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)، قم.
- دبی، موریس (۱۳۷۴). مراحل تربیت، دانشگاه تهران.
- صانعی، سیدمهدی (۱۳۷۵). پژوهشی در تعلیم و تربیت اسلامی، مولف، مشهد: اول.
- مجلسی، محمدباقر (۱۴۰۳ هـ.ق). بحارالانوار، بیروت، دارالترتیب العربی.
- داوودی، محمد (۱۳۸۴). نقش معلم در تربیت دینی، پژوهشگاه حوزه و دانشگاه، اول، قم
- کیومرثی، غلامعلی (۱۳۸۹)، مبانی و اصول تربیت دینی، تهران.
- مسالک الافهام، کتاب النکاح: ۲۱، تذکره الفقهاء. کتاب نکاح مقدمه ششم: القواعد و الفوائد، شهید اول، چاپ افست.